

## דרוש לפסח

### דרוש חוצב להבות המדבר במעלת ימי הפסח הקדושים

#### לפדות השכינה

ימי הפסח ומעלתם הרמה נודעה בשערים, וכמבואר בספרים הקדושים, תוקף ורום האורות והשפע הגדול, היורד מן העליונים להשפיע על התחתונים, ובפרט בליל שימורים, הוא הלילה הזה לה', לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה, באור יקרות. ואדם היודע לנצל כראוי, ומתקן ועושה הפעולות הנצרכות, זוכה לשפע עצום שאין כמותו בכל השנה כולה.

**כתוב** בתורה "ועבדת את העבודה ה'זאת' בחודש הזה" (שמות יג, ה), 'זאת' היא השכינה הקדושה, וזוהו נלמד שכל העבודה שלנו בחודש הזה הוא לרומם את השכינה הקדושה, לפדות אותה מאחזיות החיצונים, ולהקימה מעפרה.

**ומבואר** מדברי רבינו האר"י, את גודל הטומאה הנוראה והחושך הגדול שהיה שם במצרים, שנאמר עליה "וימש חשך" (שמות י, כא) שכל כך היה שם טומאה וחושך גדול עד שהיה אפשר למשש אותו בידיים ממש, כי מצרים נקראת 'ערוות הארץ' (עי' בראשית מב, ט), ופלוגית היתה שולטת שם בכל כוחה ורמזו לזה כי 'פסח' - ר"ת ח' פעם ס' כלומר שמונה כפול שישים, הם ארבע מאות ושמונים גימ' לילי"ת, שהיתה אותה קליפה שולטת שם והכניסה שם טומאה גדולה ונוראה.

#### סוד הדיעבוד במצרים

**והנה** עם ישראל שהיו באותו הדור של שעבוד מצרים היו בחינת אותן נשמות קדושות וטהורות שהיו כלולים באדם הראשון ועל ידי חטאו של אדם הראשון ירדו אותן נשמות אל

הקליפות, והיו צריכות תיקון אחר תיקון, עד שבאו בדור של מצרים ונתקנו, והתחיל להראות בחינת הזהב שבהן, על ידי השעבוד הקשה בחומר ובלבנים וכל מיני עבודות פרך כנודע, כדוגמת הזהב שמעורב בו סיגים, ועל ידי שעושים לו צירוף אחר צירוף, מתגלה הזהב שבו. (שער הכונות ענין פסח דרוש א).

**והטעם** שהשעבוד היה בארץ מצרים דוקא ולא במקום אחר, וכן מדוע השעבוד היה דוקא אצל פרעה ולא מלך אחר, כי הנה נודע שכל הנשמות באות ממוח הדעת, וגם נשמות הקדושות של עם ישראל שהיו כלולות באדם הראשון היו מהדעת, ולכן ירדו ישראל דוקא למצרים, משום שקליפת מצרים יושבת במיצר העליון, שהוא מקום הגרון מאחורי הדעת העליון, ופרעה הוא העורף הקשה שבאחורי הדעת, ולכן ישראל שבאותו הדור שהם מן הדעת נשתעבדו לפרעה ולמצרים היונקים את כל השפע שלהם מהדעת, כי מצרים כשמה כן היא קליפה נוראה וחזקה שיושבת במיצר העליון ששם הוא המקום שצריך לירד השפע והאור והמוחין לעם ישראל, ופרעה הוא יושב שם במקום הצר הזה בעורף, ולכן שמו פרעה אותיות עורף, וכל שפע שהיה יורד לעם ישראל מצד הקדושה, היה פרעה יונק אותו ולוקח אותו, ולכן נשתעבדו ישראל במצרים ואצל פרעה כי הוא יושב שם ויונק את כל השפע, ושם היו ישראל בגלות קשה מאוד. (ע"פ שער הכונות שם).

### טומאת מצרים

**ומכיון** שפרעה היה מכשף גדול, הוא ידע שעם ישראל לא יוכלו לצאת ממצרים לעולם, כיון שהיתה ניקתו חזקה מאוד, שכל שפע שהיה יורד למטה לישראל, מיד היה יונק אותו. ולכך באם יוגדל הפרצוף העליון שהוא כנגד עם ישראל, וירד לעם ישראל פשע גדול, מיד יינק את כל השפע, ולכן היו עם ישראל שם בשליטת הטומאה בתוך מ"ט שערי טומאה, תחת ניקת הסטרא אחרא, ואפילו אם יבואו כל החכמים שבועולם, וכל הגיבורים כולם כאחד, לא יוכלו להוציא את עם ישראל ממצרים, וכמו שכתב מורנו הבן איש חי בדרשותיו (עוד יוסף חי דרושים בשלח) שהמילה 'מצרים' תחילתה יש אות מ' פתוחה, וסופה אות מ' סתומה, לרמז שמי שנכנס לשם לא היה יכול לצאת לעולם, ובפרט שכל מי שנכנס שם קשרו אותו בכשפים עצומים ונוראים שלא יוכל לצאת משם לעולם.

**ומובא** בזוהר (ח"ב דף לו ע"ב) שעשו המצריים בכשפיהם חמשים מיני קשירות וחומות של טומאה, שבשום אופן בעולם אי אפשר לפרוץ אותם ולצאת מהטומאה הנוראה ההיא, ולכן כתוב בתורה חמשים פעם יציאת מצרים כנגד חמשים חומות הללו שכל יציאת מצרים שכתובה בתורה מוציאה מחומה אחת.

## הנס הגדול

אך הקב"ה ברחמיו וברוב חסדיו עשה עמנו חסד גדול מאוד, הביא אור גדול ומוחין גדולים בפעם אחת שלא כדרך הטבע, כי פרעה חשב שכיון שהאורות והמוחין צריכים להכנס לאט לאט, כדרך הטבע, מדרגה אחר מדרגה, כדרך התינוק שבתחילה הוא עובר בתוך בטן אמו, ואחר כך יונק עד גיל שנתיים שיש לו מוחין דקטנות, ואחר כך עד גיל שש עשרה, ואחר כך גדל יותר להיותו בן עשרים, שאז יש לו כבר מוחין גדולות, ולכך היה בטוח פרעה שכיון שהאורות יבואו לאט לאט, לכן ישלוט בהם. אבל הקב"ה עשה שלא כדרך הטבע, ובפעם אחת הביא אורות גדולים ועצומים מוחין גדולים של גיל עשרים ולא של גיל יום אחד, וראו כולם תינוק שנולד רק היום, והוא כבר גדול כמו בחור בגיל עשרים, ויש לו שכל כמו בגיל עשרים, פלא פלאות.

על דרך משל הוא כדוגמת בניית בנין, שבונים קודם את הקומות התחתונות, ואחר כך בונים את הקומות העליונות. וכשהקב"ה בשעת יציאת מצרים הביא מוחין גדולים בבת אחת, דבר אשר לא יעשה, כביכול בנה בתחילה את הקומות העליונות באויר, ואחר כך בנה את הקומות התחתונות, ועל ידי עצמת האור הגדול הזה שרף את כל קליפת מצרים, וביטל אותה מן העולם, והוא מה שאמרו רבותינו "ופסח ה' על הפתח" (שמות יב, כג), שבבית זה הקב"ה פסח ודילג על כל המדרגות התחתונות, שנכנסים דרכם לפתח הרגיל, והביא אור עצום בפעם אחת. וכפי שאנחנו רואים שבתפילת ערבית בלילי פסח אומרים הלל בברכה דבר שאין דומה לו, והטעם הוא כיון שעתה בתפילת ערבית כבר קיבלנו המוחין והאורות הגדולים שמקבלים בתפילת מוסף, ולכן אומר הזוהר הקדוש (ח"ב דף לה ע"א) שהלילה הזה האיר אור יום ולא אור של לילה, והיה האור גדול כאור זריחת השמש בצהרים, פלא עצום, ולכן אין כמו הלילה הזה, ושום לילה של כל השנה כולה לא ידמה לו.

וענין זה רמוז בפסוק "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים" (דברים טז, ג). כי עיקר הגלות בתחילה היתה רוחנית כי גלות מצרים היתה גלות השכל והדעת שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה, ואחר כך נמשכה הגלות הגשמית מהגלות הרוחנית כמפורש בחז"ל (סנהדרין צב). "כל מי שאין לו דעת גולה" כמו שכתוב בישעיה (ה' יג) "לכן גלה עמי בבלי דעת" כי חסרון הדעת עורר את הגלות והשעבוד בחומר ובלבנים.

והגלות הלכה שלב אחר שלב, במדרגות, בתחילה בפרך - בפה רך, שהיה פרעה מפיסם בדברים בתחילה מרצון תמורת כסף, אחר כך בשעבוד ואונס, אבל עדיין היו בני חורין. ואחר כך כעבדים העובדים את אדונם ללא תמורה "כבהמות" ר"ל.

והנה בגאולה כתוב "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים", וכתב האר"י ז"ל (פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א) שאם היו נשאים עוד רגע היו שוקעים במ"ט שערי טומאה, ואם כן תחילת הגאולה היתה ברוחניות. והענין הוא כמו שהגלות בתחילה היא רוחנית, כן הגאולה צריכה להיות בתחילה רוחנית, ואז יזכו לגאולה הגשמית.

### להמלט מהעבירות במהירות

הנה הקב"ה הוציאנו ממצרים ב'חפזון' במהירות, וצריכים לנו ללמוד כי היציאה מטומאה - מעבירה, צריכה להיות 'בחפזון' במהירות, להמלט ולברוח בלי שום חשבונות, וכמו שכתב הרמח"ל (במגילת סתרים פרשת יתרו ד"ה בחדש) כשהנשמות עולות מתוך הקליפות אי אפשר לעלות מעט מעט, שאם יעלו בדרך זו, הקליפות מרגישות, ומקטרגות ומפריעות, לכן צריך שברגע אחד יעלו למדרגות עליונות, שהסטרא אחרא לא תעכב.

ולכן ביום הגדול הזה חג הפסח, הקב"ה העלה את עם ישראל למדרגות גדולות ועצומות בפעם אחת, ולא רק זה אלא שדילג על התהליך הרגיל, לעלות מלמטה למעלה, ובפעם אחת הביא המדרגות הגדולות ביותר כדי שלא יהיה שום אחיזה לחיצונים.

והוציא את עם ישראל משיעבוד לגאולה, מאפילה לאורה, ביד רמה, בזרוע נטויה, ואף שכבר נצחנו, עדיין רואים איך פרעה הרשע היצר הרע הגדול ממשיך להלחם ורודף אחרי בני ישראל, והקב"ה מצילנו ממנו.

וזה שאומרים בסימני הסדר 'קדש ורחץ...' כי בדרך כלל צריך בתחילה להתרחץ ולהטהר מהטומאה, ואחר כך מתקדשים, אבל בלילה הזה הקב"ה הפך את הסדר קודם 'קדש', ואחר כך לאט לאט 'רחץ' שלא כדרך הטבע, כדי להציל את עם ישראל.

מכל זה אנו למדים שהלילה הזה יש סגולות גדולות ואורות וטללי ברכה שיורדים לעולם, וניתן בלילה הזה להתעלות במדרגות גבוהות ונעלות בעבודת ה' יתברך, שלא כסדר המדרגות, אלא בפעם אחת אפשר לקפוץ ולהתנתק מן הסטרא אחרא גם שלא בהדרגה.

### לנצל כל רגע

מיציאת מצרים אנו למדים כמה רגע אחד קטן בחיי האדם יקר הערך מאד, כי הרי כל עיקר הטעם שאנו מצווים על אכילת מצה הוא מפני "כי בחפזון יצאת ממצרים" (דברים טז, ג) ואנו אומרים בהגדה של פסח מצה זו שאנו אוכלים על שום שלא הספיק בצקם להחמיץ,

וכל כך למה מפני שידוע מה שאמר האר"י ז"ל (עי' בסידור האר"י ז"ל הגדה של פסח, על הפסקא מצה זו שאנו אוכלים) שאם היו שוהים עוד רגע אחד בכדי שיחמיץ בצקם היו נשקעים במ"ט שערי טומאה, והיו נכנסים לשער החמישים, ושוב לא היו יכולים לצאת ממצרים לעולם, ולא לקבל את התורה, ועדיין אנו ובנינו היינו משועבדים במצרים, אומנם זכינו ויצאו אבותינו ממצרים מאפילה לאור גדול, וזכו לצאת ממ"ט שערי טומאה ולהיכנס ולעלות בקדושה מדרגה אחר מדרגה עד שזכו לקבלת התורה, ואם כן אנו למדים שעד כמה צריך ויכול האדם להטיב עם עצמו להקדים רגע אחד קודם ולשוב אל קונו בתשובה שלימה, היות ומי ידוע מה יולד יום, ואולי ח"ו יהא נשקע יותר בטומאה, שמא לא יוכל לשוב בתשובה יותר, וידועה הגמרא במסכת עבודה זרה (י:): עד כמה שוה רגע אחד בתשובה שיש אדם שקונה עולמו ברגע אחד, מהמעשה של קטיעה בר שלום, שהיה אחד משרי הקיסר, והקיסר היה שונא גדול של היהודים, פעם אחת שאל הקיסר לחשובי המלוכה: מי שעלה לו פצע ברגלו יקטענה ויחיה או יניחנה ויצטער, אמרו לו: יקטענה ויחיה (כלומר לאבד 'שונאיהם' של ישראל) והיה יושב שם קטיעה בר שלום ואמר להם: לא תוכלו על עם ישראל, היות וכמו שאי אפשר לעולם בלא רוח, כך אי אפשר לעולם בלא ישראל, ועוד אמר למלך שיקראו לך 'מלכות קטיעה', אמר לו הקיסר: יפה אמרת, אומנם, כל המנצח את המלך משליכים אותו לכבשן האש, ובשעה שהיו לוקחים אותו לכבשן, אמרה לו רומאית אחת: אוי לך שאתה נהרג עליהם ולא מלתה עצמך, ותטול חלק עמהם לעולם הבא, מיד מל את עצמו, וכאשר זרקו אותו לכבשן האש אמר כל נכסאי לר' עקיבא וחביריו וכו' יצאה בת קול ואמרה קטיעה בר שלום מזומן לחיי עולם הבא, בכה רבינו הקדוש ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה בכמה שנים, ע"כ.

**ועלינו** לדעת שביד האדם כל הרגעים של ימי חייו ועליו לנצלם ולהדבק במידה של הכרת האמת, ובמקום שיקנה עולמו בכמה שנים יכול לקנות ברגע אחד, ויש לדעת שפעמים אם מאבדים את הרגע הזה של האור מי יודע אם אחר כך יזכה שיחזור אליו הרגע הזה בחזרה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת אבות (ב, ד) אל תאמר כשאפנה אשנה - שמה לא תפנה.